

**ՓԻԼԻՍՈՓՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ**

**ՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ՔՆՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱՇԱՐ
(հասարակագետների համար)**

1. Փիլիսոփայության ծագումը և զարգացման հիմնական փուլերը: Փիլիսոփայության առարկան. Փիլիսոփայությունը որպես աշխարհայացքի ձև:
2. Աշխարհայացքի էությունը և տեսակները: Փիլիսոփայությունն աշխարհայացքի համակարգում. Փիլիսոփայություն և կրոն:
3. Փիլիսոփայության տեղը գիտությունների համակարգում: Փիլիսոփայության իմացաբանական-մեթոդաբանական գործառույթը:
4. Փիլիսոփայական գիտելիքի առանձնահատկությունը: Փիլիսոփայության հիմնական բաժինները, դրանց ընդհանուր բնութագիրը:
5. Անտիկ փիլիսոփայության ընդհանուր բնութագիրը, պարբերացումը և հիմնական դպրոցները: Հին հունական փիլիսոփայության տիեզերակենտրոն բնույթը (կոսմոցենտրիզմը). Միլեթյան դպրոց (Թալես, Անաքսիմենես, Անաքսիմանդրես):
6. Էլեական դպրոց: Պարմենիդեսի գոյաբանական ուսմունքը: Զենոն Էլեացու ապորիաների գիտական և փիլիսոփայական նշանակությունը:
7. Հերակլիտեսի ուսմունքը կեցության մասին: Հին հունական ատոմիզմի ընդհանուր բնութագիրը (Լևկիպ, Դեմոկրիտ):
8. Սոկրատեսի էթիկական ռացիոնալիզմը՝ «Գիտելիքը առաքինության հիմքն է»:
9. Պլատոնի օբյեկտիվ իդեալիզմը. ուսմունքը *Էյդոսների* մասին և դրա, իմացաբանական յուրահատկությունը (*վերհուշի* հայեցակարգը):
10. Արիստոտելի փիլիսոփայության ընդհանուր բնութագիրը: Պլատոնյան գաղափարների քննադատությունը և իմացության տեսությունը:
11. Դավիթ Անհաղթի նեոպլատոնական փիլիսոփայությունը:
12. Միջնադարյան փիլիսոփայության ընդհանուր բնութագիրը: Նոմինալիզմի և ռեալիզմի վեճը: «Երկակի ճշմարտության» տեսությունը (Թ.Աքվինացի և ուրիշներ):
13. Անանիա Շիրակացու բնագիտական փիլիսոփայությունը:
14. XVII դ. գիտական հեղափոխությունը և փիլիսոփայությունը: Ռացիոնալիզմի և էմպիրիզմի երկրնտրանքը: Էմպիրիզմի էվոլյուցիան (Ֆ.Բեկոն, Ջ.Բերկլի, Դ.Հյում):
15. Ռացիոնալիզմի զարգացումը Ռ.Դեկարտի, Բ.Սպինոզայի և Գ.Լայբնիցի ուսմունքներում:
16. Կանտի իմացության տեսությունը: Սուբյեկտ և օբյեկտ հասկացությունների վերաիմաստավորումը: «Ինքնին իրի» ուսմունքը:
17. Ի.Կանտի բարոյագիտական ուսմունքը: «Կատեգորիկ իմպերատիվի (հրամայականի)» իմաստը և նշանակությունը մարդու կյանքում:
18. Գ.Հեգելի բացարձակ իդեալիզմը: Աշխարհն իբրև ինքնազարգացող բանականություն:

- Դիալեկտիկական մեթոդի էությունը:
19. Մարքսիզմի փիլիսոփայությունը. դիալեկտիկական և պատմական մատերիալիզմի հիմնադրույթները:
  20. XIX դարի իռացիոնալիզմը. Ա.Շոպենհաուեր. աշխարհը որպես կամք և պատկերացում: Ֆ.Նիցշե. դասական փիլիսոփայության արժեքների վերագնահատումը և «Գերմարդու» հայեցակարգը:
  21. XX դարի փիլիսոփայության հիմնական միտումները և ուղղությունները: Սցիենտիզմ և հակասցցենտիզմ: Մետաֆիզիկայի մերժումը:
  22. Պոզիտիվիզմի և նեոպոզիտիվիզմի հիմնական սկզբունքներն ու էվոլյուցիան:
  23. Ռացիոնալի և իռացիոնալի, մարդկային գոյության պրոբլեմը էկզիստենցիալիստական փիլիսոփայության մեջ (Հայդեգեր, Յասպերս, Սարտր, Քամյու և այլն):
  24. Ետդասական փիլիսոփայության ընդհանուր բնութագիրը (հերմենևտիկա, ֆենոմենոլոգիա, պոստմոդերն):
  25. Կեցության հիմնահարցը փիլիսոփայության մեջ: Կեցության կառուցվածքը և ձևերը: Կեցության ըմբռնումը դարի փիլիսոփայական ուսմունքներում (Մ.Հայդեգեր, Ժ.Պ Սարտր):
  26. Կեցություն և սուբստանցիա (նախահիմք): Փիլիսոփայական մտածողությունը նախահիմքի որոնումներում:
  27. Աշխարհի բազմազանության և միասնության հիմնահարցը փիլիսոփայության մեջ. Մոնիզմ, դուալիզմ, պլյուրալիզմ:
  28. Մարդու և աշխարհի, կեցության և գիտակցության փոխհարաբերության հարցը փիլիսոփայության մեջ:
  29. Կեցության կապերի վերլուծությունը և տիպաբանությունը: Ոհնիվերսալ կապ. էություն և երևույթ, եզակի և ընդհանուր գույզ փիլիսոփայական կատեգորիաները:
  30. Կառուցվածքային կապ. ձև և բովանդակություն, մաս և ամբողջ գույզ կատեգորիաները:
  31. Դետերմինիզմի սկզբունքը և դրա տեղը մարդու կեցության դաշտում.
պատճառականություն, անհրաժեշտություն և պատահականություն,
հնարավորություն և իրականություն, հավանականություն կատեգորիաները:
  32. Տարածությունն ու ժամանակը որպես կեցության համընդհանուր հատկություններ, դրանց հիմնական փիլիսոփայական համադրույթները (սուբստանցիոնալիզմ և ռեյացիոնիզմ):
  33. Շարժման հիմնախնդիրը փիլիսոփայության համակարգում: Շարժում և զարգացում:
  34. Գիտակցության հիմնահարցը պատմափիլիսոփայական ավանդույթում:
Գիտակցության կառուցվածքը:
  35. Գիտակցություն, ինքնագիտակցություն և անգիտակցական. Դրանց փոխհարաբերությունը մարդու հոգեկանում:
  36. Զ.Ֆրեյդի ուսմունքը գիտակցության կառուցվածքի մասին:
  37. Մտածողություն և լեզու: Լեզվի հաղորդակցական ֆունկցիան: Բնական և արհեստական լեզուներ: Գիտության լեզու:
  38. Ճանաչողությունը որպես փիլիսոփայական վերլուծության առարկա: Ճանաչողության կառուցվածքը և գոյաբանական հիմքերը:

39. Իրականության ճանաչման հնարավորության հիմնահարցը փիլիսոփայության մեջ:
40. Ճանաչողության հիմնական ձևերը. առօրյա, գեղարվեստական, գիտական:
Ճանաչողության սուբյեկտի և օբյեկտի հիմնահարցը փիլիսոփայության մեջ:
41. Հումանիտար ճանաչողության առանձնահատկությունը: Բացատրություն,
մեկնաբանություն, ըմբռնում:
42. Զգայական իմացությունը և դրա ձևերը: Սենսուալիզմի իմացաբանական հիմքերը:
43. Ռացիոնալ ճանաչողությունը և դրա ձևերը: Ռացիոնալը և իռացիոնալը մարդկային
ճանաչողությունում:
44. Ճշմարտության հիմնահարցը փիլիսոփայության մեջ. ճշմարտություն, մոլորություն,
կեղծիք: Ճշմարտության օբյեկտիվությունը:
45. Բացարձակ և հարաբերական ճշմարտություն. դոգմատիզմ և ռելյատիվիզմ:
46. Ճշմարտության հայեցակարգերը և ճշմարտության չափանիշի հիմնահարցը իմացութե-
յան տարբեր բնագավառներում: Պրակտիկայի փիլիսոփայական ըմբռնումը.
պրակտիկան որպես ճշմարտության չափանիշ:
47. Իմացաբանական մոդելները և դրանց նշանակությունը աշխարհընկալման գործում:
48. Գիտություն և գիտական ճանաչողություն հասկացությունը : Գիտական
ճանաչողության էմպիրիկ և տեսական մակարդակները. գիտական ճանաչողության
հիմնական մեթոդներն ու ձևերը:
49. Գիտական տեսության կազմավորումը, տեսական գիտելիքի աճը: Գիտական գիտելիքի
հիմնավորման պրոբլեմը: Փաստարկման էությունն ու տիպերը:
50. Աշխարհի գիտական, կրոնական և փիլիսոփայական պատկերների
հարաբերակցությունը:
51. Մարդու ծագման հիմնահարցը (անթրոպոսոցիոգենեզ). մարդը իբրև սոցիալականի և
կենսաբանականի միասնություն:
52. Մարդը իբրև անհատ, անհատականություն և անձնավորություն: Մարդու
ազատության և պատասխանատվության փիլիսոփայական ըմբռնումները:
53. Հասարակության սահմանումը: Հասարակության սոցիալական կառուցվածքը,
հիմնական տարրերը:
54. Հասարակությունը որպես ինքնազարգացող համակարգ: Հասարակական զարգացման
տեսությունները: Հասարակական կյանքի զարգացման չափանիշի հիմնահարցը:
55. Հասարակությունը և բնությունը: Ժամանակակից բնապահպանական հիմնահարցերը:
Էկոհումանիզմ:
56. Հասարակության զարգացման ֆորմացիոն և քաղաքակրթական ուսմունքները:
Քաղաքակրթությունների ապագայի խնդիրները:
57. Մշակույթի փիլիսոփայական ըմբռնումը. մշակույթ և քաղաքակրթություն:
58. «Լոկալ» քաղաքակրթությունների տեսությունները (Ա.Տոյնբի, Օ.Շպենգլեր և ուրիշներ):
59. Մշակույթների բազմազանությունը և միջմշակութային հաղորդակցման խնդիրները:
Ազգայինը և համամարդկայինը հոգևոր մշակույթում:
60. Արժեք և արժեքային կողմնորոշում: Արժեքայինի տիպերը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. [Ասատրյան Մ.Վ., Փիլիսոփայության ներածություն \(ուսումնական ձեռնարկ\), Երևան, 2004 թ.](#)
2. [Շաքարյան Հր., Փիլիսոփայություն \(ուսումնական ձեռնարկ\), Երևան, Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, 2005 թ.](#)
3. [Հակոբյան Ս.Ս., Փիլիսոփայության տեսություն և պատմություն, Երևան 2009 թ.](#)
4. [Հովհաննիսյան Հ.Օ., Հասարակական համակարգի զարգացման հիմնախնդիրները, «Նորա-վանք» գիտակրթական հիմնադրամ, Երևան, 2002 թ.:](#)
5. [Զաքարյան Ս., Փիլիսոփայության պատմություն, Երևան, Նաիրի հրատարակչություն, 2000 թ.](#)
6. [Միրումյան Կ., Անտիկ փիլիսոփայության ակնարկ, Երևան, Նոյան տապան, 1999 թ.](#)
7. [Фролов И. и др., Введение в философию: учебное пособие для вузов, М., 2007.](#)
[Фролов И. Т. и др., Введение в философию, Учеб. пособие для вузов, 3-е изд., Москва 2003 г.](#)
8. [Օլգերման Տ.Բ., Փիլիսոփայության պատմության համառոտ ակնարկ, Երևան, 1976 թ.](#)
9. Փիլիսոփայության և տրամաբանության ամբիոնի բլոգ՝ <https://chairoflogicphiloscult.wordpress.com>

Հաստատված է ամբիոնի թիվ 3 նիստում (27.09.2019 թ.)